

Jugoslovenski KOROTAN

Urejuje Srečko Puncer.

Velikovec, 5. prosinca 1919.

Izdaja nadp. Fr. Malgaj.

Uredništvo in upravništvo v Velikovcu, Glavni trg štev. 37. — List se mora plačati, številka po 30 v., najmanj za 20 številk naprej. Cene inseratom so: cela stran 100 K, pol strani 60 K, $\frac{1}{3}$ strani 40 K, $\frac{1}{4}$ strani 35 K, $\frac{1}{5}$ strani 30 K, $\frac{1}{6}$ strani 25 K, $\frac{1}{8}$ strani 18 K, $\frac{1}{10}$ strani 16 K, $\frac{1}{12}$ strani 14 K. — Popusti: pri 2—5 kratni objavi 15 %, pri 6—10 kratni 25 %, pri 11—20 kratni 35 %, pri 21—50 kratni 50 %. — List izhaja od slučaja do slučaja po potrebi.

Naša zemlja.

Potočnik.

Strašna svetovna vojska je končala. Vsi ti žalostni dni, ko je padalo na tisoče in tisoče in mož in mladencev, so minuli in sedaj se nahajamo v novem času, ki nas bo polagoma pripeljal v novo srečno dobo, v dobo miru in svobode. Strašna svetovna vojska je zemlji dala čisto novo lice. Mogočna in svetovnega gospodstva željna Nemčija je vržena na tla, nemški cesar in vsi nemški kralji in knezi so zginili, stara Avstrija pa, ki svojim slovanskim narodom ni privoščila nikoli dobrega, se je razrušila in tlačeni in zatirani slovanski narodi so vstali in sedaj si zidajo svoje nove domove. Tudi mi Jugoslovenci si bomo na svoji zemlji postavili nov dom in si bomo v njem življenje tako uredili, da bo lepo in srečno, in da nam noben sovražnik ne bo mogel kaliti miru in lepe bodočnosti.

Vsa ta zemlja, ki jo obdeluje sto in sto let slovenski rod, ki jo slovenski kmet orje z žuljevimi rokami in v potu svojega obraza, je naša jugoslovenska in bo ostala na vse večne čase naša. Mnogo naših lepih krajev pa nam je naš požrešni in nenasitljivi sosed Nемеc po nasilnem in zvijačnem potu v zadnjem stoletju ukradel; to bo nam moral pa vrniti, ker tudi to je naše. Zasedli bomo vse naše kraje in jih združili v mogočno in svobodno jugoslovensko državo. Ta država bo mogočna in bogata, obsegala bo kraje, ki so bogati in blagoslovljeni vseh pridelkov; naša zemlja nam bo dala kruha zadosti, Slavonija, Banat, Srbija rodi vsako leto obilno žita in tega bomo želi že letos Jugoslovenci ne več požrešni Nемеc in Mažar, jedli bomo prihodnjo jesen bel kruh, ki je bil prej samo na mizah ogerskih grofov in avstrijskih generalov in „Erzherzegov“.

V naši zemlji je zakritih mnogo podzemskih zakladov; imamo dosti premoga „črnih dijamantov“ mnogo svinca mnogo bakra in drugih rudnin. Vse te zaklade je dosedaj kopal v potu svojega obraza slovenski delavec, mučil in trudil se je, ko je spravljal

zaklade izpod zemlje na svetlo. Imel pa Jugoslevan od tega ni nič, kakor trpljenje od zora do mraka. Ves dobiček pa, ki je izhajal iz tega truda in tega dela pa je šel v žep tujih ljudij, nemških grofov in baronov ter mažarskih in drugih židov. Od sedaj naprej pa bo naša jugoslovenska zemlja dajala svoje zaklade samo nam in ne več privandranemu požrešnemu Nемcu ali mažarskemu čifutu. Našo zemljo pokrivajo gosti in temni gozdovi, ki so vredni stotine milijonov. Dosedaj so dunajski in mazarski židi sekali te gozdove po Bosni in Slavoniji; po Slovenskem pa so si nemški grofje in italjananski trgovci polnili žep s prodajo naših gozdov. Večji del tega našega narodnega premoženja je bil tujcu na razpolago, ki se je bogatil z njim in postajal od naše zemlje bogat in ošaben in si lastil pravico gospodstva nad nami.

Naša zemlja leži ob morju in morje nam odpira pot v ves svet. Ako nam je odprta pot v svet nam bodo podjetni in pridni trgovci lahko iz vseh delov sveta dobivali različnih pridelkov, kakoršnih mi nimamo in razvili bodo trgovino, ki nam bo prinesla bogastvo in blagostanje. Ob morju bodo prostori, naša primorska mesta, poglavitno Reka, in Split, skozi katera bodo šli naši pridelki v tuje kraje in skozi katere, bodo prisli tuji pridelki k nam. Tam bo za naše ljudi dosti zaslužka in kruha in ne bo se treba seliti v Ameriko ali pa v nemške rudnike na gornjem Štajerskem in Westfalskem. Vsak vidi, da je naša zemlja bogata in plodovita, največ rudi tega je segal tujec, Nемеc in Mažar, svoje grabežljive dolge prste po nji in napejal vse sile, da bi jo nam vzel. Hotel je postati na naši zemlji on gospod, mi pa naj bi bili hlapci in naj bi mu služili in delali za njega.

Temu mora biti konec. Priti moramo k zavesti da smo sedaj svobodni in sami gospodje in lastniki naše lepe in bogate zemlje. Naš jugoslovenski rod, ki prebiva na naši zemlji, je še po večini zdrav in nepokvarjen. Naša največja naloga bo da ohranimo naše ljudstvo zdravo in ga tam, kjer je okuženo in pokvarjeno od tujca zopet ozdravimo in okrepimo. Svobodni smo, ni več tujega gospodstva nad nami in to

svobodo moramo pravilno razumevati in jo spraviti v pravi tir. Tuji hlapčevski duh, moramo iztrebiti popolnoma, prepir in svoraštvo odpraviti, naše šole in našo vzgojo postaviti na drugo podlago. Vse naše šole v obmejnih krajih so bile same fabrike, kjer so zagriženi nemčurski in nemški učitelji iz naše mladine fabricirali same renegate, ljudi, s tujim hlapčevskim duhom ljudi, ki so sovražili in grtili svoj rod in svoj materni jezik. Da bomo imeli zdravo in pošteno ljudstvo, se mora vse to odpraviti in vse kar je bilo prej pogrešenega iztrebiti, pokazati našemu ljudstvu novo pot v srečnejšo bodočnost.

Koroški Slovenci! Tudi mi in naša zemlja bomo tvorili del srečne in svobodne Jugoslavije. Vsi naši slovenski kraji z vsemi drugimi jugoslovenskimi bodo eno telo, spadali bomo skupaj s Srbi in Hrvti, njih lepe pokrajine bodo tudi naše, sinje jugoslovensko morje, bo tudi naše, deležni bomo bogastva, ki bo prihajalo čez morje, tudi mi. Preroditi se moramo in priti k zavesti, da so prišli popolnoma novi časi, popolnoma nova doba, ki nam prinese lepo bodočnost in lepe dni kokoršnih še nismo imeli. Težek je sicer prehod in trenutni dnevi nam zadajajo še skrbi, pa prestali smo že hujše ure in ti prehodni časi bodo, kakor vsi žalostni dni svetovne vojne prešli hitro, da bomo komaj zapazili. Kvišku srca, obrnimo svoje oči proti jugu, tam je naša bodočnost, odprimo svoja srca našim južnim bratom, z njimi skupaj bomo združeni stanovali na naši zemlji v Jugoslaviji, ki nam bo nov srečen dom.

Kdo je kriv svetovne vojske?

Cele sode črnili se je tekom vojne razlilo po papirju časopisja celega sveta, da bi se dognalo, kdo je, ali kaj je pravzaprav povzročilo to štiriletno klanje človeštva. Zato hočemo sedaj napisati nekoliko vrstic, ker nam je dana možnost, da lahko gledamo resnici v oči.

Dne 15. junija l. 1389 je bil srbski car Lazar premagan od Turkov na Kosovem polju in s tem je bila pokopana srbska svoboda za stoletja. S svobodo Srbov je ob enem bila uničena svoboda Hrvatov in Slovencev. Kako globoko je narodna katastrofa na Vidov dan (t. j. 15. junija) 1389 legla na dušo srbskega naroda, bi najmodrejši zgodovinar in tudi najslavnejši umetnik ne mogel bolj pretresljivo naslikati kakor je to izrazila narodna pesem. Dosti je, če se spomnimo „Kosovke devojke“. Izjema je to, da narod v tako uzvišenih pesmih slavi svoj poraz, ker narodne pesmi slavijo navadno samo smago in slavo. Pa ravno to kaže da naroda s tako dušo ni mogoče uničiti. Od 15. junija 1389 ega leta pa do balkansko-turške vojske je gospodaril krvoločni Turek na Balkanu. Kulturna zapadna Evropa je občutila kot sramoto, da Turki že davno niso bili izgnani iz Evrope. Ko je Srbija v balkansko-turški vojni osvojila lep del stene Turčije

in tudi del turške Albanije, je takoj ustala Avstro-Ogrska in rekla: „Srbija ne sme do morja“. Nato je nauhujskala Bolgare, da so zavrtno napadli Srbijo. Potem pa je Avstrija neprestano iskala prilike, da bi napovedala Srbiji vojsko in je imela pripravljeno celo armado v Bosni in Dalmaciji, da udari na malo Srbiju. Dne 28. junija, po srbskem koledarju 15. junija 1914 l. torej zopet na Vidov dan je poslala Avstrija prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Bosno, kjer stanujejo po večni Srbi: Prestolonaslednik je bil kakor vsi Habsburžani po umu in čuvstvih ničla, sicer pa tiran in hlapec pruskega militarizma. Da bi bili na žalostni Vidov dan Srbi v Bosni svojemu tlačitelju in tiranu slavo kričali, pač ne moremo zahtevati. Zadel ga je kroglja srbskega mladenčca, ki je iz ljubezni do svojega zatiranega ljudstva storil to, da je ubil tirana in tlačitelja zatiranega naroda. Ne odobravamo umorov ali kaj je to proti moriji sto in sto tisočev ljudij, ki so jih gnali na morišče največji krvoločneži, kakor nemški cesar Viljem in naš umrli cesar ozirama njegovi podrepniki Tisza, Stürkh in avstrijski generali. Te fatote je dandanes ljudstvo zapodilo, ker, je, če tudi prav pozno spoznalo, da niti eden ni vreden, da bi človek pljunil za njim, ne pa da bi le eno kapljo krvi iztočil za katererega. Po katastrofi v Sarajevu so začeli po avstrijskem nemškem časopisju vpiti in kričati in hujskati na vojsku. Vse oblasti, vojne in civilne so bile na delu, da dovedejo do vojske. Vojska je bila sicer že prej sklenjena stvar, bilo pa je treba povoda. In ta je bil sedaj dan. V Berlinu na Dunaju in v Pešti so se oddahnili. Rekli so sedaj lahko začnemo vojsko, ker je ravno pravi trenutek. Veselili so se pa tudi in tega veselja tudi prikrivali niso, da je bil umorjen prestolonaslednik. Ni jim bil namreč po volji tudi radi tega, ker je bil poročen s grófico Kotek, ki je, kakor se je govorilo in pisalo imela pravico, da postane ogska kraljica a ne avstrijska cesarica. Njen mož pa je hotel deseči na vsak način da dobi njemu enake pravice in da postane tudi avstrijska cesarica. Hotel pa je doseči tudi to, da bodo njegovi otroci imeli pravico do prestola, katere po habsburškem dednem pravu niso imeli. Ker se je on trudil da pridobi svoji ženi in otrokom vse pravice, ga gospodje nadvojvode in razni kompetenti prestolov in kron niso marali in so bili veseli, da so se ga iznebili. Gospodje diplomati v Berlinu na Dunaju in v Pešti so se radovali, ker so mislili, da so dosegli dvojno. Znebili so se neljubega prestolonasledniku in ob enem skuhali vojsko, na katero so težko čakali. Viljem II, Tisza in Stürkh so poslali v Beograd ultimatum srbski vladi in ta ultimatum dokazuje nepobitno, da sta Avstro-Ogrska in in Nemčija na vsak način hotele vojsko. Ultimatum se je glasilo tako, da je Srbija bila prisiljena ali se vojskovati ali pa prositi Avstro-Ogersko ponižana, ukročena in vzeti na se sramotne pogoje, ki bi bili pomenili konec njene samostalnosti. Ves svet je bil na strani Srbije. Pokazalo se je kmalu, kje je pravica. Avstro-Ogerska in Nemčija sta bili na vojsko dobro priprav-

jeni. Zato sta mislili da bodeta celemu svetu kos. Tudi to kaže da sta ti dve državi hoteli vojsko. Bili sta tako prepričani, da zmagata, da sta počenjali take strahote in grozovitosti v tej vojski, kakoržne se pri najbolj divjih ljudožrcih niso nikoli dogajale. Mislili sta, ker bostu gotovo zmagali, ju ne bo mogel nihče kaznovati. Ali vsaka krivica in nudobija se maščuje in tudi Nemci Mažari, Turki in Bolgari prejemajo zasluženno kazen.

Predlog za seje krajevnih narodnih svetov v Korotanu.

Že v mirnem času je čutil vsak koroški Slovenec, da je glavno ognjišče poleg nemškutarške šole nemška in nemškutarška gostilna za širjenje nemškutarstva. Tukaj so se stekali vsi elementi protislovenskega duha. Tu sem je zhajalo nemškutarško uradništvo in prodajalo svoj strup prav po ceni, tu je bilo kraljestvo nemškutarških učiteljev, ki so vlivali poleg alkohola tudi narodno svoraštvo v srca onih starišev, katerim so zastrupljali mladino v šoli. Tukaj je nemškutarški učitelj vil svoje ovce. Tukaj so se kritikovali odlični rodoljubi, tu je bila druga cerkev druga šola, drugi parlament. Posebno je stala visoko v veljavi vaška krčma. Gostje tu niso bili predmet postrežbe, ampak predmet agitacije, pohujšanja in nemorale. V vojnem času, se te razmere prav nič niso izboljšale; nasprotno, so v tem času tu kovali črni načrti za ugonobtev slovenskega življa. Tukaj so sklepali o odličnih rodoljubih kako in kam ž njimi, tukaj so se razdeljevali propogandni papirji, tukaj si dobil „Freie Stimmen“ Štajerca in „Bauern Zeitung“ še letos. Gostilničarji so bili zaupniki nemških „Volksratov“. Pri njih so nemškutarji dobivali informacije pri njih so bili nabiralniki nemških bojnih društev. Zagrizenost teh ljudij jim ni dala molčati nikjer in nikoli. Brezobzirno so kovali načrte in strašili zbegano trpeče ljudstvo čisto do zadnjega in še danes. Stekal se je ves tok vaščanov in drugih gostov v te gostilne že tudi vsled tega, ker je tukaj navadno tudi trafika, močna privlačna sila, za vsakega, ki tudi ni bil za nemškutarstvo. Tako so delali nemškutarji javno mnenje in v ironijo to delo opravljajo še deloma danes. Nihče še ni pometel teh zatiralcev, ki žive od ljudstva, ki ga zasramujejo. Še danes opravljajo službo izdajalstva, a naši narodni sveti se ne ganejo. Š šolo smo deloma že pomedli, kaj pa s beznico? V stran ž njimi! Koncesije naj se jim vzamejo, trafike naj se jim zapro! S tem činom ne bodemo samo dali narodu zadoščenja ampak vsakemu posebej. Narod škode ne bo trpel. S tem činom naj bi se zaprle najslabše gostilne naše Koroške.

Slovenci in Slovenke! Mislite na to da živite v Jugoslaviji, da nemške in nemškutarške tiranije ni več nad nami in tam kjer je še bo kmalu strta. Zato vrzite proč grdo navado nemškutarjenja. Govorite povsod in vselej samo slovensko. Nemcev in nemčurjev cel svet ne mara. Vse kar je bilo na svetu pametnega se je zvezalo, da je strlo nemški oholosti in pohlepčnosti glavo. Nemščina bo najzadnja na svetu. Nemščine še zato ne bomo mogli rabiti, da bi v nemško Avstrijo beračit hodili. Ker tam bodo imeli sami na tisoče beračev, ki bodo hodili k nam. Zato govorite povsod in vselej samo slovensko!

Razne vesti.

Kako sodi vojni minister za Koroško prof. Angerer o Koroški. V nedeljo 24. listopada 1918 je imel g v Trgu zborovanje. Po istem so prišli nekateri gospodje (imena so na razpolago) v družbi Angerer-jevi v gostilno Wilfan, kjer se je vnela debata o Koroški in Jugoslaviji. Neki gospod renegat iz Železne-Kaplje prične povdarjati, da se Koroška sploh ne dadeliti in je bila in bo nemška. Gospod Angerer mu odgovori dobesedno: „Moj dragi, to mislite vi, a jaz sem mnenja, da bo mogoče, cela Koroška pripadla Jugoslaviji. in ne dam za Koroško niti vinarja“. V mali družbi pripozna torej g. Angerer, da spada Koroška k Jugoslaviji a na zborovanju v Celovcu dne 22. 12. 1918 pa prosi in roti nemštvo in ga hujska proti Jugoslovenom.

Kako se sedaj godi Nemcem. Nemčija je bila pred vojsko in skoro ves čas med vojsko dobro disciplinirana država. Sedaj pa je prišla čisto na rob prepada. Politične razmere postajajo neznosne. Poljaki se odračajo od nemških zatiralcev. Vsi listi pišejo, da je položaj nevzdržljiv in neznosen. Javno mnenje zahteva od vlade odločno ravnanje in smotreno politiko. Socijalno demokratični list „Vorwärts“ sklepa svoj nedeljski članek takole: „Francozi ogrožajo naše uboge vojne ujetnike, ki jih doma pričakujemo s hrepenenjem, z dveletnim prisilnim delom. Poznanj je izgubljen, Gdansko je v nevarnosti. Kaže se, da ne dobimo več znosnega miru, ker nimamo več moči, da bi ga sklenili, ko vlada taka notranja zmeda. Sodrugi v državni kancelariji, osrednji svet in ljudski poverjeniki, tudi mi hočemo pripomoči do tega, da osvobodimo vas in sebe na zunaj in na znotraj. Tako, kakor gre sedaj ne more iti naprej. Sedajnih razmer ne moremo več prenašati“.

Ogrski Slovenci. Verige stoletnega tlačanstva in hlapčevanja padajo povsod in tudi onostran stajerske meje na Ogerskem, kjer prebivajo prekmurski Slovenci je prišel nov lep čas svobode. Jugoslovanske čete so zasedle celo Medžimurje, to je kraj med Muro in Dravo, kjer stanujeji sami Sloveni in so prekoračile že Muro in otele tudi te kraj. Ljudstvo je tam do zadnjega zdihovalo pod mažarskim nasiljem. Mažarski divjaki

so tam plenili in ropali in mučili ubogo prebivalstvo, kakor to samo oni in Nemci znajo. Sedaj je temu tiranstvu konec in ogerski Slovenci so svobodni državljani mogočne Jugoslavije.

Društvene vesti.

Žitaravas. Tukajšno k. s. izobr. društvo „Trta“ priredi na god sv. treh kraljev popoldan v društvenem domu v Žitarevasi svoj VII. redni občni zbor, ki naj bi bil ob enem tudi manifestacija za Jugoslavijo. Na sporedu bode tudi govor in igra „Nemški ne znajo“. Ob tej priliki nastopi tudi naš novi moški zbor, ki bode zapel venec narodnih pesmi. Vstopnina 1 krono za osebo. Začetek ob 3. uri pop. K obilni udeležbi vabi odbor.

Guštanj. Krajni šolski svet v Guštanju je prevzel namesto dosedajnega nemškega odbora sledeči slov. odbor: Načelnik: Franjo Sečnik posestnik in gostilničar. Odborniki: Anton Konečnik, Franjo Frangež, Ivan Žmavcer in Ferdo Pečnik. Živijo!

Nemški boljšeвики na Koroškem.

Nemci se v Celovcu pripravljajo, da bi izgnali jugoslovansko vojaštvo, ki je že zasedlo dele slovenskega ozemlja, iz Koroške. V Celovcu Beljaku in Volšpergu kličejo skupaj ljudi jih oborožujejo in pripravljajo ofenzivo proti nam. Medtem pa prihajajo mali oddelki in patrolje nemških banditov v slovenske vasi, kjer napadajo in grozijo vsakemu od kogar le vedo, da je slovenskega mišljenja.

Pri spodnjih Borovljah je 31. dec. 1918 nemška straža streljala na južni dravski breg in ranila enega civilista Odgovorili smo s topovskim ognjem in izstrelili 20 granat. Uničili smo dve sovražni strojni puški. Sovražnik je nato brez uspeha izstrelil 4 šrapnelne granate. Na cesti iz Celovca v Velikovec se vedno pojavljajo nemške patrolje in hodijo plenit k tamošnjim slovenskim prebivalcem. Na Silvestrov večer je napadla nemška patrolja slovenskega kmeta in ga hotela izropati in ubiti. On se je skrtil v podstrešje in se branil proti nji. Medtem je prišla srbska patrolja in ga rešila. V noči od 2. na 3. so Nemci napadli našo posadko v Spodnjem Dravogrudu. Naši so jih odbili in pognali proti Etenorfu. V kratkem se bo položaj povsod zboljšal nam v prid.

Ljubljana. V Ljubljani je bil na na novega leta dan velik protestni shod proti nemškemu nasilstvu na Koroškem. Govorila sta gg. France Smodej vladni komisar za Koroško in Dr. Ferdinand Müller. V Ljubljani se zglašajo množine prostovoljcev, ki pridejo na pomoč koroškim Slovencem.

Brzjavna poročila.

Prevalje. Narodni svet za mezisko dolino je dana pozdravni brzjav slededči odgovor: Beograd, dne 28. 12. 1918. Narodni svet v roke Andreja Oseta predsednik Prevalje, Koroško. Zelo me je razveselil Vaš iskreni pozdrav; bodite uverjeni, da hočemo z vsemi silenci nastopiti, da bode naš narod na celem njegovem neprikajšanem etnografičnem teritoriju zjedinjen v svobodni in neodvisni Jugoslaviji. Aleksander.

Slovenskim vojakom!

Nemški vojaki ogrožajo slovenske kraje, ki še niso od jugoslovanskega vojaštva zasedeni. V nekaterih občina, kakor Vernbergu in Lipi, so nemški vojaki pobrali kmetom živila pa tudi druge reči, kakor konjsko opravo i. t. d.

Nemci so že zdavnaj zbrali skupaj prostovoljce. Da se kmalu zopet napravi v deželi red in mir, da se zavaruje življenje in imetje tisočev in da se onemogočijo nadaljnji upadi nemškega vojaštva v slovenske kraje, pozivljam slovenske vojake od letnikov, ki niso vpoklicani, da se nemudoma prostovoljno javijo pri občinskem uradu za vojaško službo v obrambo slovenskih krajev.

Ne moremo čakati do mirovnega kongresa, da nam za vse večne čase izroči kraje, ki nam pripadajo, ker do tedaj nemško vojaštvo lahko že vse opustoši. Ne moremo pa tudi dopustiti, da bi naše ljudstvo cele mesece trepetalo noč in dan pred nasilstvi nemških boljševikov. Prostovoljci, zato nemudoma na plan.

Priglasite se tokoj pri občinskem uradu zu prostovoljno službo in število priglašanih se mi naj nemudoma sporoči! Ako mogoče, naj pride vsak v vojaški obleki. Velikovec, 23. grud. 1918.

Franc Smodej l. r.
Komisar.

Alfonz Žerjav l. r.
major. Poveljnik na vshodnem Koroškem.

Slovenski gostilničarji trgovci in obrtniki inserirajte v Jugoslovenski Korotan!